



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

پیش‌بینی سازمان ملل متحد از اقتصاد جهان و ایران



براساس گزارش سازمان ملل، رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۹ معادل ۲,۳ درصد برآورد شده و انتظار می‌رود این نرخ در سال ۲۰۲۰ به ۲,۵ درصد برسد. نرخ رشد تجارت جهانی نیز در سال ۲۰۱۹ حدود ۰,۳ درصد تخمین زده شده که طبق پیش‌بینی‌ها تا سال ۲۰۲۰ به بیش از ۵ درصد خواهد رسید. نرخ رشد اقتصادی و تجارت جهان در سال ۲۰۱۹، طی یک دهه اخیر در پایین‌ترین سطح خود قرار داشته است. نرخ رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۱۹ نیز منفی ۷,۱ درصد برآورد شده که با توجه به پیش‌بینی‌ها، طی سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱، ضمن منفی بودن، بهبود جزئی را شاهد خواهد بود. در این مطلب، گزارش سازمان ملل متحد از چشم‌انداز اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۰ مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

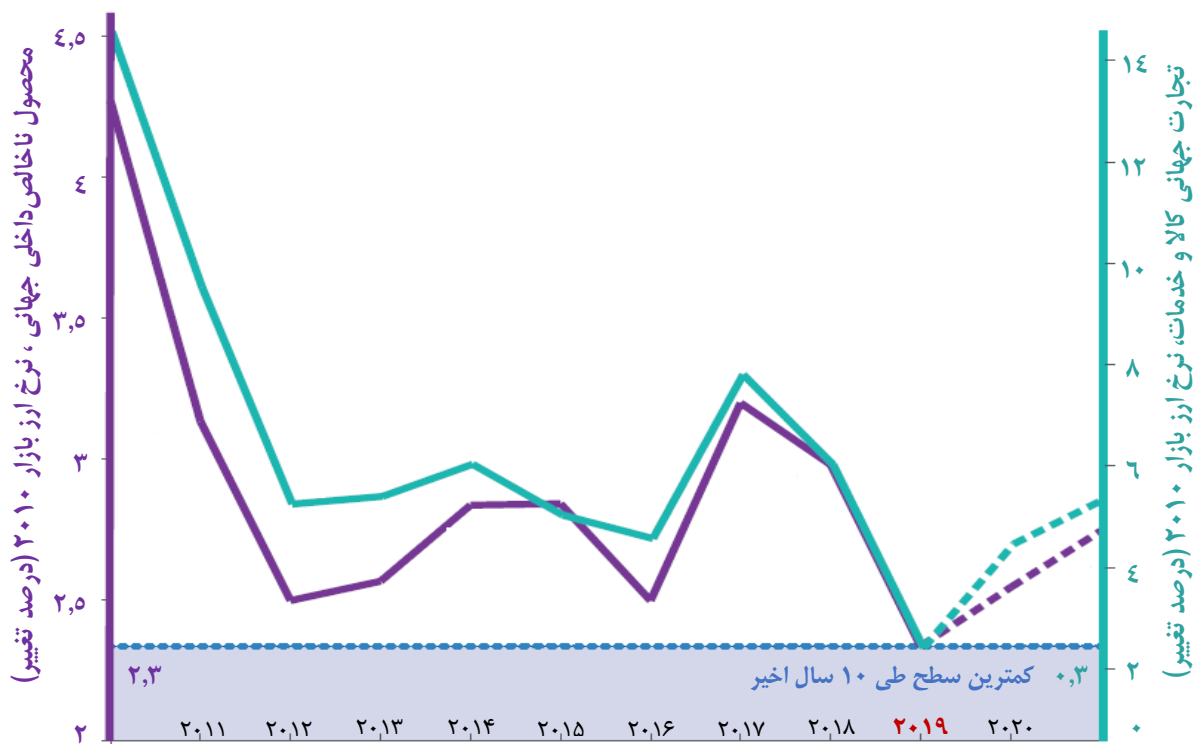
تهیه شده توسط فروغ کریمی امیرکاسر

بهار ۱۳۹۸

چشم انداز جهان

- به منظور دستیابی به اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰، نیاز به اقتصاد جهانی پویا و فراگیر وجود دارد. در میان درگیری‌های تجاری مداوم و نااطمینانی‌های سیاسی گسترده، اقتصاد جهان طی سال‌های اخیر با زوال گسترده و قابل توجهی روبه‌رو بوده است. این امر ممکن است مانع تلاش‌ها برای کاهش فقر، ایجاد شغل مناسب، افزایش دسترسی به انرژی پاک و مقرون به صرفه و دستیابی بسیاری از سایر اهداف توسعه پایدار شود. رشد تولید ناخالص داخلی جهان در سال ۲۰۱۹ معادل ۲,۳ درصد کاهش یافته که پایین‌ترین نرخ پس از بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ است (نمودار ۱). این کاهش رشد هم‌زمان با افزایش نارضایتی‌ها از کیفیت اجتماعی و محیط زیستی رشد اقتصادی، فراگیر شدن نابرابری‌ها و بحران شدید شرایط جوی همراه بوده است. با وجود آرام‌تر شدن تنش‌های تجاری جهان در برخی جبهه‌ها، با توجه به اینکه هنوز عوامل مهمی که این درگیری‌های را به وجود آورده به صورت اساسی حل نشده، پتانسیل برگشتن به اوضاع قبلی همچنان وجود دارد. با فرض اینکه این مشکلات بالقوه حل نشود، برای سال ۲۰۲۰ افزایش جزئی در رشد اقتصاد جهانی تا ۲,۵ درصد پیش‌بینی می‌شود؛ اگرچه که نااطمینانی‌های سیاسی همچنان بر برنامه‌های سرمایه‌گذاری اثرگذار خواهد بود.

نمودار ۱- در سال ۲۰۱۹، رشد واقعی تولید ناخالص داخلی و تجارت جهانی به کمترین سطح خود طی دهه گذشته رسیده است



منبع: سازمان ملل متحد

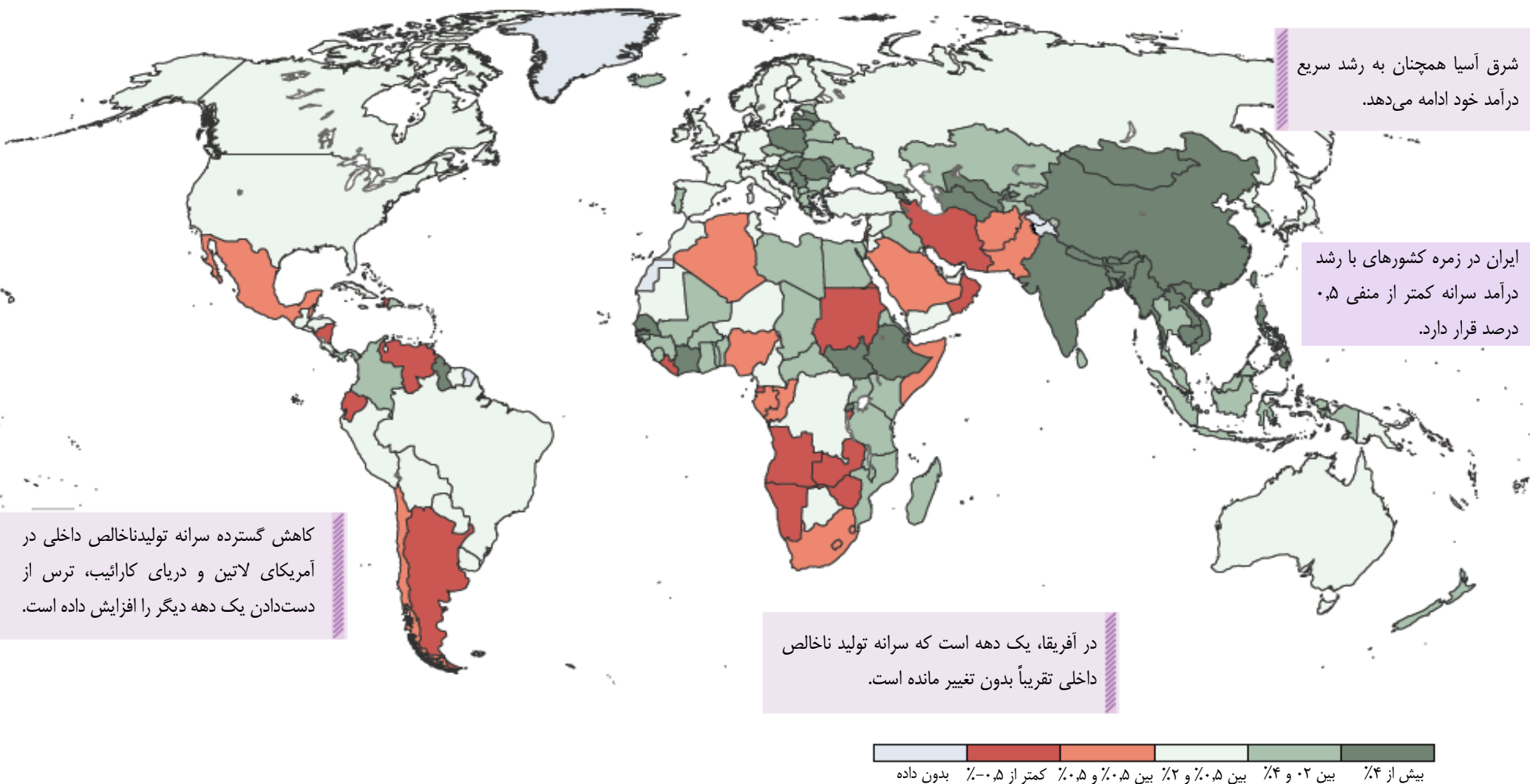
محاسبه نرخ رشد واقعی تولید ناخالص داخلی براساس سال پایه ۲۰۱۰ است.

معاونت بررسی های اقتصادی

- افزایش تعرفه‌ها و ماه‌ها نوسان بین افزایش و عدم افزایش تنش‌های تجاری جهان، نااطمینانی‌های سیاسی را بیشتر کرده، سرمایه‌گذاری را به طور قابل توجهی محدود کرده و رشد تجارت جهانی را تا سطح ۰,۳ درصد در سال ۲۰۱۹ کاهش داده که کمترین سطح طی دهه گذشته است (نمودار ۱). تجارت بین ایالات متحده آمریکا و چین، کاهش یافته که اختلالات چشم‌گیری را برای زنجیره‌های تامین بین‌المللی ایجاد کرده است. بخش‌های خودرو و الکترونیک، که شبکه‌های تولیدی بین‌کشوری گسترده‌ای دارند، ضربه سختی خورده‌اند.
- اقتصاد جهانی گرفتار خطرانی است که ثبات مالی را تهدید می‌کند. در میان شرایط پولی انبساطی طولانی‌مدت در اقتصادهای توسعه یافته و رشد سریع اعتباری در اقتصادهای نوظهور، سطوح بالایی از بدهی فراگیر شده است. افزایش سطح بدهی نه تنها ریسک‌های مالی را در پی دارد بلکه مقاومت اقتصاد به شوک‌ها را نیز کاهش می‌دهد و در نتیجه باعث ایجاد شکنندگی و در مواردی وخامت بیشتر فعالیت‌های اقتصادی می‌شود.
- سیاست‌های پولی بسیار سنگین برای تحریم سرمایه‌گذاری ناکافی هستند. بخش عمده‌ای از بدهی جهانی تجمیع شده اخیر به جای افزایش ظرفیت بهره‌وری به دارایی‌های مالی تزریق شده که نارضایتی را بین بخش مالی و فعالیت اقتصاد واقعی به وجود آورده است.
- وابستگی زیاد به سیاست پولی نه تنها برای احیای رشد ناکافی است، بلکه هزینه‌های قابل توجهی را به همراه دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به تشدید خطرات ثبات مالی اشاره کرد. پایین بودن نرخ‌های بهره جهانی و کفایت نقدینگی، در کاهش ریسک‌ها، افزایش قیمت دارایی‌ها و تحریک رشد بدهی جهانی تأثیرگذار بوده است.
- افزایش جزئی در پیش‌بینی رشد اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۰ منوط به این فرض است که ریسک‌های مختلفی که در کمین هستند، اتفاق نمی‌افتند- تنش‌های تجاری و تعرفه‌ها بیش از این شدت نمی‌یابد؛ برگزیت با چارچوبی شفاف برای ارتباط آینده انگلیس و اتحادیه اروپا منعقد شده؛ چالش‌های جغرافیایی افزایش نمی‌یابد؛ ریسک‌های ثبات مالی تحت کنترل هستند و شوک‌های جوی مصیبت‌بار اتفاق نمی‌افتد. حتی یک انحراف کوچک از هر یک از این فرضیات می‌تواند رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۰ را کندتر کند. به عنوان مثال، تشدید تنش‌های تجاری که باعث شود بنگاه‌های اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و آسیای شرقی تنها یک درصد از سرمایه‌گذاری را به آینده موکول کنند، می‌تواند پیش‌بینی رشد تجارت جهانی را از ۲,۳ به ۰,۶ درصد و رشد تولید ناخالص داخلی را از ۲,۵ به ۱,۸ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش دهد.

شکل ۱- از هر ۵ کشور، یک کشور با کاهش یا عدم تغییر در سرانه در آمد در این سال همراه خواهد بود.

پیش‌بینی رشد سرانه تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰ (درصد)



معاونت بررسی های اقتصادی

- رکود اقتصادی در هند، تعمیق رکود اقتصادی ایران، و بروز بحران‌های مالی و مشکل تراز پرداخت‌ها در پاکستان، چشم‌انداز اقتصادی کشورهای کوچک منطقه را که در تلاش برای ثابت نگه داشتن نرخ رشد خود در جهانی با چالش روز افزون هستند، تحت تاثیر قرار داده است.
- بسیاری از چالش‌های مربوط به توسعه، ماهیتی جهانی دارند و نمی‌توانند به میزان کافی تنها توسط سیاست‌های ساختاری داخلی مورد رسیدگی قرار گیرند. سیاست‌های ملی باید با همکاری بین‌المللی مؤثرتر، تکمیل شوند تا به اهداف مشترک، بخصوص در حوزه‌های تغییرات اقلیمی، تجارت بین‌المللی و تأمین مالی، دست یابند. هم‌زمان با انتقال توازن اقتصاد جهان از اتحادیه اروپا، ایالات متحده آمریکا و سایر کشورهای توسعه‌یافته به سمت چین، هند و سایر کشورهای در حال توسعه، قدرت تصمیم‌گیری اقتصاد جهانی نیز در حال انتقال خواهد بود.
- باینکه تولید ناخالص داخلی معیاری است که برای ارزیابی رونق و عملکرد اقتصادی بیش از هر معیار دیگری مورد استفاده قرار گرفته، اما این شاخص در ارتباط با چگونگی توزیع درآمد کشور، اثر فعالیت اقتصادی بر منابع طبیعی و محیط‌زیست، کیفیت زندگی مردم به لحاظ تحصيلات، سلامت یا امنیت شخصی، هیچ اطلاعاتی را ارائه نمی‌دهد. هم‌راستا با بسیاری از ابعاد، رفاه جهانی از سطوح مورد هدف کمتر شده است. درگیری‌های مرگبار ادامه دارد، بحران آب و هوایی عمیق‌تر شده، تعداد افرادی که از ناامنی غذایی و سوءتغذیه رنج می‌برند در حال افزایش است و این درک وجود دارد که نابرابری‌های درآمدی، تحصيلی، سلامتی و فرصت‌ها، باعث تبعیض شدید اجتماعی می‌شود.
- پیش‌بینی می‌شود سرانه تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰ معادل ۱,۵ درصد رشد کند. سناریوی پایه، شتاب متوسطی را در رشد تولید ناخالص داخلی در بسیاری از مناطق در حال توسعه پیش‌بینی می‌کند؛ بطوریکه انتظار می‌رود شرق آفریقا و شرق آسیا به رشد درآمد سریع خود ادامه دهد. اگرچه که یکی از هر ۵ کشور جهان با کاهش یا عدم تغییر سرانه درآمد مواجه خواهد بود (شکل ۱). از قبل، برای بسیاری از افراد، پیشرفت به سمت سطح زندگی بالاتر متوقف شده است. امروزه، در یک سوم کشورهای در حال توسعه وابسته به کالاهای اساسی (دارای ۸۷۰ میلیون نفر جمعیت) متوسط درآمد واقعی نسبت به سال ۲۰۱۴، کمتر است.
- ریسک‌های مرتبط با بحران آب و هوایی برای بسیاری از کشورها به یک چالش روزافزون تبدیل شده است و اقدامات اقلیمی باید جزئی جدایی‌ناپذیر از هر گونه بسته سیاست‌گذاری باشد. تنها راه قطع ارتباط بین انتشار گازهای گلخانه‌ای و فعالیت اقتصادی، تغییر ترکیب انرژی است. مقابله با گرمایش جهانی نیازمند یک اراده سیاسی قوی و استقرار کامل همه ابزارهای سیاسی موجود است.
- ریسک‌های اقلیمی همچنان دست‌کم گرفته می‌شوند و تصمیمات با دید کوتاه‌مدت را که سرمایه‌گذاری در دارایی‌های با کربن زیاد را توسعه می‌دهد، تشویق می‌کند. انتقال به جهانی که بر روی کربن قیمت‌گذاری می‌کند و افراد تولیدکننده آلودگی‌ها، مسئولیت سهم هزینه‌های زیست‌محیطی مربوط به فعالیت‌هایشان را تقبل می‌کنند، آسیب‌پذیری‌های گسترده‌ای را در میان دارندگان دارایی‌های با کربن بالا ایجاد می‌کند. این امر بسیاری از دولت‌ها

معاونت بررسی های اقتصادی

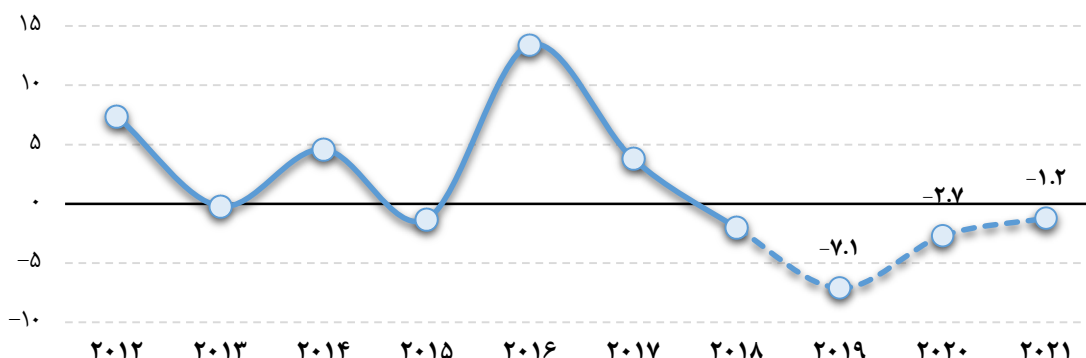
و سرمایه‌گذاران را در معرض زیان ناگهانی و از دست دادن ارزش دارایی‌ها قرار می‌دهد. به طور گسترده‌تر، فقدان دید بلندمدت، دستیابی به اهداف زیست محیطی را بسیار دشوار ساخته است.

- سهم جمعیتی که در فقر شدید زندگی می‌کنند طی چند دهه اخیر به طور مداوم با کاهش قابل توجهی همراه بوده که عمدتاً ناشی از تجربیات موفق در چین و هند است. اگرچه این پیشرفت در جهان کسب شده، اما تعداد افرادی که در فقر شدید زندگی می‌کنند در برخی از کشورهای آفریقایی در جنوب صحرای آفریقا و در بخش‌هایی از آمریکای لاتین و دریای کارائیب و غرب آسیا، افزایش یافته است. پیشرفت پایدار به سمت کاهش فقر هم به تقویت چشم‌گیر رشد بهره‌وری و هم به تحکیم تعهدات برای مقابله با سطوح بالای نابرابری، نیاز دارد. در غیاب کاهش شدید نابرابری، از بین بردن فقر در کشورهای غیر از کمتر توسعه یافته آفریقا به نرخ رشد سالانه درآمد سرانه حدود ۸,۷ درصدی نیاز دارد که در مقایسه با نرخ ناکافی ۰,۵ درصدی آن طی دهه گذشته، اختلاف زیادی دارد.
- انتقال به سمت یک ترکیب انرژی پاک‌تر این پتانسیل را دارد که نه تنها مزایای زیست محیطی بلکه منافع اقتصادی بسیاری از کشورها را موجب شود. به عنوان مثال واردکنندگان سوخت‌های فسیلی از توسعه منابع انرژی تجدیدپذیر داخلی منتفع می‌شوند که منجر به حفظ امنیت انرژی و تعادل خارجی می‌شود. در همین حین، برخی کشورها با تقاضای بالا برای منابع مورد استفاده در فناوری‌های کم کربن از جمله فلزات و مواد مورد نیاز برای سیستم‌های انرژی تجدیدپذیر، ساختمان‌های کارآمد و اشکال جدید حمل و نقل روبه‌رو هستند. نهایتاً، این انتقال منجر به ارزش‌گذاری بالاتر منابع طبیعی مانند خورشید، باد و آبراه‌ها خواهد شد و حمایت از حفاظت و گسترش جنگل‌ها به عنوان از بین برنده کربن افزایش خواهد یافت.

چشم‌انداز ایران

- طبق گزارش سازمان ملل، پیش‌بینی می‌شود اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۰ با توجه به تاثیر کاهش قیمت نفت، تحریم‌های ایالات متحده آمریکا و ناآرامی‌های اجتماعی، منقبض‌تر شود.
- تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۹ حدود ۷,۱ درصد کاهش یافته که در ادامه افت ۲ درصدی تولید ناخالص داخلی آن در سال ۲۰۱۸ است. جاری شدن سیل‌های ویرانگر، بازگرداندن تحریم‌ها توسط ایالات متحده آمریکا و افزایش تنش‌ها با عربستان سعودی، اقتصاد را با مشکل مواجه کرده و موجب تنزل ناگهانی صادرات شده است. سرمایه‌گذاری و رشد مصرف بخش خصوصی در میان ناآرامی‌های اجتماعی با کاهش بیشتری همراه شده است. با اینکه در حال حاضر دولت هزینه‌های خود را برای رفع چالش‌های ناشی از رکود اقتصادی افزایش داده، اما بازگشت اقتصادی ایران به قلمرو مثبت چندین سال طول می‌کشد. کمبود شدید تنوع اقتصادی ایران، همچنان چشم‌انداز اقتصادی کشور را مبهم می‌سازد. با این وجود طبق پیش‌بینی‌ها انتظار می‌رود رشد اقتصادی ایران در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ کمی بهبود یافته و به ترتیب به رقم‌های منفی ۲,۷ درصد و منفی ۱,۲ درصد برسد (نمودار ۲).

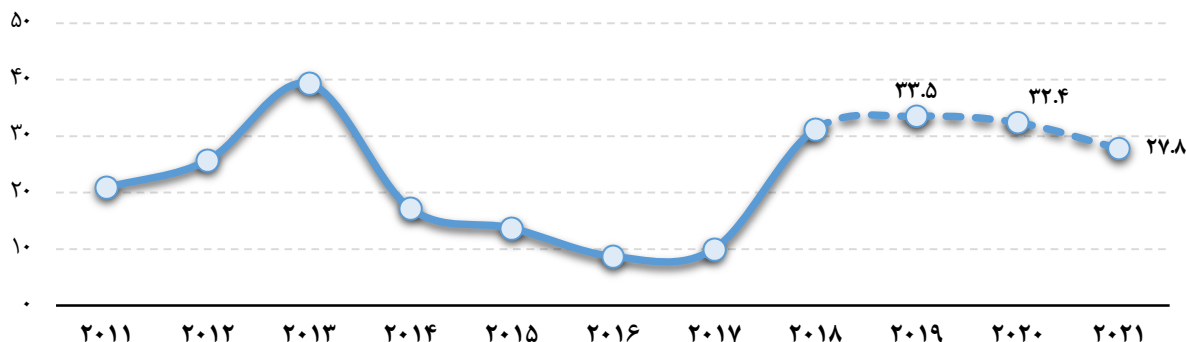
نمودار ۲- رشد اقتصادی ایران و پیش‌بینی آن بین سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۱ (درصد)



منبع: سازمان ملل متحد

- طبق برآورد سازمان ملل متحد، تورم سالانه در سال ۲۰۱۹ در ایران و بسیاری از دیگر کشورها از جمله آرژانتین، سودان جنوبی، بولیوی و ونزوئلا که با محدودیت عرضه و عدم توازن شدید اقتصاد کلان مواجه هستند، بیشتر شده است. طی سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم ایران تا حدودی کاهش یابد (نمودار ۳).

نمودار ۳- نرخ تورم ایران و پیش‌بینی آن بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱



منبع: سازمان ملل متحد

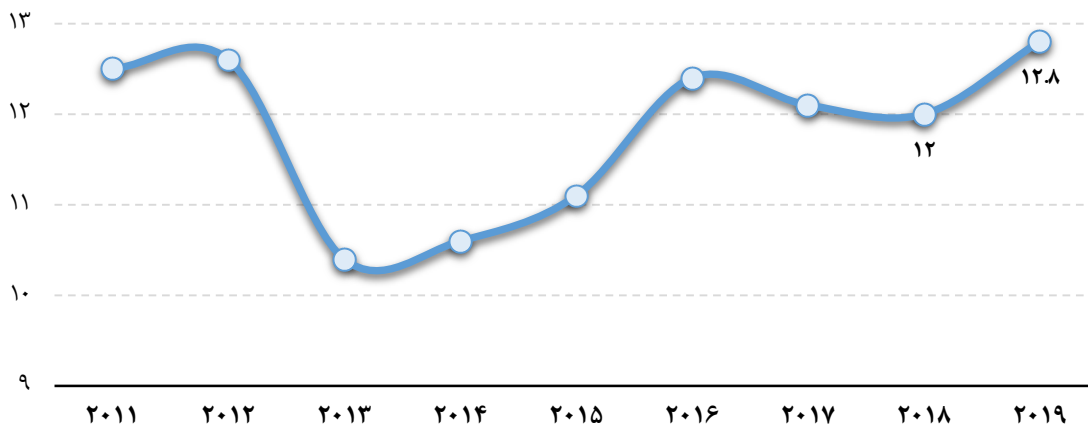
- مالیات‌ها و مقررات زیست‌محیطی که برای جلوگیری استفاده از سوخت‌های فسیلی طراحی شده‌اند ممکن است، حداقل در یک دوره انتقال، منجر به هزینه‌های بالاتر کالاهای ضروری مانند مواد غذایی و سیستم گرمایشی شوند. از آنجا که این کالاهای اساسی نمایانگر بخش بزرگی از درآمد یک خانواده فقیر است، تغییر انرژی اثرات مهمی بر فقر و نابرابری خواهد داشت. یکی از مثال‌های این گزارش در این زمینه مربوط به اعتراضات گسترده مربوط به پیامدهای اجتماعی مالیات سوخت و کاهش یارانه سوخت در ایران و کشورهای دیگر از جمله اکوادور، فرانسه و سودان است که نشانگر جنبه‌های سیاسی-اقتصادی چنین اقداماتی است. با این حال، نمونه‌های بی‌شماری از اقدامات موفقیت‌آمیز اصلاحات نیز وجود داشته که بسیاری از آنها نیز در همین مجموعه کشورها رخ داده است. تجربیات

معاونت بررسی های اقتصادی

موفقیت آمیز نشان می دهد که سیاست حذف یا کاهش یارانه انرژی، باید به گونه ای طراحی شود که با توجه به پیامدهای و تأثیر آن بر نابرابری، در صنایع و شهروندان آسیب دیده، از پذیرش کافی هم برخوردار باشد.

- براساس برآوردهای سازمان ملل انتظار می رود نرخ بیکاری در ایران در سال ۲۰۱۹ با افزایش قابل توجهی نسبت به سال ۲۰۱۸ مواجه باشد و به ۱۲٫۸ درصد برسد (نمودار ۴). حدود ۳۵ درصد جوانان ایران (درسن ۲۰ تا ۳۴ سال) نه در حال اشتغال و نه در حال تحصیل یا یادگیری هستند (NEET)^۱؛ این نرخ برای مردان حدود ۱۰ درصد و برای زنان حدود ۶۰ درصد است.

نمودار ۴- نرخ بیکاری ایران در سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ (درصد)



منبع: سازمان ملل متحد

^۱ Not in Employment, Education or Training